УДК: 346.9

ПУБЛІЧНИЙ ДОГОВІР СУТНІСТЬ, ХАРАКТЕРНІ РИСИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Коваленко Інна Анатоліївна
к.ю.н., доцент
Кравчик Юрій Андрійович
студент
Київський національний
університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна

Вступ. У статті здійснюється аналіз публічного договору як специфічної форми цивільно-правових зобов'язань. Розглядаються його визначення, ключові ознаки та основні напрями використання. Окрема увага приділяється особливостям нормативно-правового регулювання публічних договорів в Україні, а також механізмам захисту прав та законних інтересів споживачів. Визначено роль публічного договору в процесі формування та розвитку ринкової економіки.

Ключові слова: публічний договір, споживач, суб'єкт підприємницької діяльності, цивільне право, оферта, договір.

Основний текст. В умовах становлення та розвитку ринкової економіки важливе значення мають договірні відносини між підприємцями та споживачами. Серед різноманіття цивільно-правових договорів особливе місце займає публічний договір, який активно використовується у сферах торгівлі, транспорту, зв'язку, надання комунальних та інших суспільно необхідних послуг.

Згідно зі статтею 633 Цивільного кодексу України, публічним визнається договір, за яким підприємець зобов'язується здійснювати продаж товарів, виконання робіт або надання послуг кожній особі, що звернулася до нього, на однакових умовах. Основним призначенням такого договору є гарантування

рівності прав споживачів і запобігання будь-яким проявам дискримінації [1].

Однією з визначальних рис публічного договору є обов'язок підприємця укласти його за умови наявності можливості надати відповідний товар чи послугу. Безпідставна відмова в обслуговуванні споживача або встановлення привілеїв для окремих осіб є недопустимими. Умови публічного договору повинні бути однаковими для всіх споживачів, за винятком випадків, прямо передбачених чинним законодавством.

На практиці публічні договори нерідко мають форму договорів приєднання, коли споживач позбавлений можливості впливати на їх зміст і лише погоджується з уже визначеними умовами. Така обставина обумовлює потребу в додатковому правовому захисті споживачів, який забезпечується нормами цивільного законодавства та положеннями Закону України «Про захист прав споживачів» [2].

Значення публічного договору проявляється у спрощенні процесу укладення договорів, розширенні доступу населення до товарів і послуг, а також у забезпеченні стабільності цивільного обороту. Водночас порушення вимог, що регулюють укладення та виконання публічних договорів, може спричинити порушення прав споживачів і стати підставою для застосування цивільно-правової відповідальності.[3, с. 457]

Висновок. Отже, публічний договір є одним із ключових інструментів цивільно-правового регулювання відносин між суб'єктами підприємницької діяльності та споживачами. Його правова природа зумовлена необхідністю забезпечення балансу інтересів сторін у сфері масового надання товарів і послуг. Особливістю публічного договору є обов'язок підприємця укладати його з кожним споживачем за наявності відповідної можливості, що спрямовано на реалізацію принципів рівності, справедливості та недискримінації.

Встановлення однакових умов публічного договору для всіх споживачів сприяє підвищенню рівня правової визначеності та довіри до суб'єктів господарювання. Водночас законодавче регулювання публічних договорів

виконує важливу соціальну функцію, оскільки забезпечує захист прав економічно слабшої сторони – споживача. Це набуває особливої актуальності в умовах поширення договорів приєднання, де споживач фактично позбавлений можливості впливати на зміст договірних умов.

Таким чином, ефективне правове регулювання публічних договорів є необхідною передумовою стабільного розвитку ринкових відносин, формування конкурентного середовища та підвищення якості товарів і послуг. Дотримання підприємцями вимог законодавства щодо укладення та виконання публічних договорів сприяє зміцненню правопорядку у сфері цивільного обороту та забезпечує належний рівень захисту прав і законних інтересів споживачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV.
2. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12 травня 1991 р. № 1023-XII.
3. Дзера О.В., Кузнєцова Н.С. *Цивільне право України*: навчальний посібник. Київ, 2019.